

STANISŁAW LACHOWICZ

KRAKOWSKA OPERA i OPERETKA — *dzieje i nadzieje*

25 lat

KRAKOWSKIEGO TEATRU MUZYCZNEGO

- 1628 — wydrukowanie w oficynie krakowskiej pierwszego libretta operowego w języku polskim, tłumaczonego z j. włoskiego;
- 1643 — przygotowywanie w jednej ze sal Ratusza sceny dla przedstawień operowych ku uświetnieniu koronacji małżonki króla Władysława IV; prac nie ukończono, spektakle nie odbyły się;
- 1725—1750 — pierwsze prywatne przedstawienie operowe w domach magnackich;
- 1781 — pierwsze w Krakowie przedstawienie teatru publicznego, zawodowego (w pałacu Spiskim); wystawienie m.in. opery w 4 aktach „Zemira i Azor” z muzyką Grétry’ego;
- 1787 — w czerwcu — pierwsze występy włoskiej trupy operowej w ratuszowym spichlerzu; w grudniu — pierwsze spektakle operowe zorganizowane przez Jacka Kluszewskiego w Pałacu Spiskim;
- 1787—1789 — zespół Kluszewskiego wystawia opery kameralne Cimarosy, Paisiella, Salieriego, a wreszcie — zreorganizowany — pierwsze spektakle w j. polskim;
- 1796 — zajęcie Krakowa przez wojska austriackie; zaniechanie przedstawień w j. polskim;
- 1799 — 1.I. — zyskanie przez Jacka Kluszewskiego przywileju władz austriackich na prowadzenie stałego Teatru (niemieckiego) w przygotowanym przezeń na ten cel budynku przy pl. Szczepańskim (dziś Stary Teatr);
- 1805 — zdobycie zezwolenia władz na wystawianie raz w tygodniu przedstawień polskich;

- 1809 — przybycie do Krakowa — po odejściu Austriaków — trupy W. Bogusławskiego; m.in. spektakle „Cudu mniemanego czyli Krakowiaków i Górali” z muzyką J. Stefaniego;
- 1809—1816 — stopniowy upadek Opery krakowskiej;
- 1817 — reorganizacja teatru i opery; nawiązywanie współpracy z Towarzystwem Przyjaciół Muzyki;
- 1820 — gościna świetnego zespołu ze Lwowa;
- 1820—1830 — mimo bogatego repertuaru — opera podupada;
- 1830 — przeniesienie Teatru do budynku przy ul. św. Jana 22, gdzie grano z coraz mniejszym powodzeniem;
- 1844 — krótki okres działalności H. Meczysławskiego, odnowiciela Opery;
- 1850 — wielki pożar miasta i upadek Opery;
- 1865 — reaktywowanie Opery za dyrekcji A. Skorupki pod batutą S. Dunieckiego;
- 1866 — 29.XI. — pierwsze wystawienie „Halki” Moniuszki i obecność na szóstym spektaklu — entuzjastycznie witanego — kompozytora;
- 1867 — w lutym ponowny upadek Opery, tym razem na pół wieku;
- 1867—1878 — działalność organizatora przedstawień operetkowych, K. Hofmana;
- 1878 — w lutym rozwiązanie Operetki;
- 1875—1914 — wakacyjne stagione Opery i Operetki ze Lwowa;
- 1893 — 21.X. — otwarcie nowo wybudowanego Teatru Miejskiego (dziś im. J. Słowackiego);
- 1909 — powołanie Operetki jako działu Teatru Ludowego;
- 1915 — 13.I. — pierwszy spektakl zespołu Krakowskiego Towarzystwa Operowego pod kierownictwem B. Wallek Walewskiego;
- 1916—1920 — spektakle operowe w sezonie letnim, w okresie urlopu dramatu w Teatrze im. Słowackiego;
- 1919 — powstanie komitetu przygotowawczego dla budowy gmachu operowego w Krakowie;
- 1921 — w lecie utworzenie nowego przedsiębiorstwa p.n. „Teatr Miejski: Opera i Operetka” z siedzibą przy ul. Rajskiej 12; pierwszy spektakl Opery: „Hrabina” Moniuszki 3.IX.;
- 1921—1923 — w dwóch latach działalności Teatru dano ponad 400 przedstawień operowych i 640 operetkowych; ostatni spektakl: „Don Juan” Mozarta 6.XII.; upadek instytucji na skutek braku jakiegokolwiek subwencji;
- 1924—1931 — miasto było bez własnej Opery; w sezonach letnich występowały zespoły operowe ze Lwowa, Warszawy, Ołomuńca (Czechosłowacja), Katowic;
- 1931 — 15.IX. spektakl „Halki” na inaugurację reaktywowanej Opery Krakowskiego Towarzystwa Operowego;

- 1931—1939 — okres aktywnej działalności Opery, jako działu Teatru Miejskiego;
- 1939 — 1.IX. — wybuch II wojny światowej, upadek państwa polskiego; teatr — dający także przedstawienia operowe — „nur für Deutsche”;
- 1944 — jesienią, u schyłku okupacji kilka spektakli „Halki” w budynku dzisiejszego Teatru Starego;
- 1945 — 18.I. oswobodzenie Krakowa; w lecie — pierwsze spektakle operowe w Domu Żołnierza, w „Grotesce” i Teatrze im. Słowackiego; gościnne występy Opery Śląskiej;
- 1946 — zorganizowanie Operetki w „Grotesce”; w sierpniu pierwsze przedstawienia — nowo zorganizowanej pod batutą W. Bierdiajewa — Opery w Teatrze im. Słowackiego, która następnie w okresie dwuletniej działalności dała 10 premier, 156 przedstawień;
- 1947 — okres aktywnej działalności operetkowej;
- 1948 — latem — rozwiązanie Opery Bierdiajewa (brak subwencji);
- 1949 — latem — rozwiązanie Operetki (brak subwencji);
- 1948—1951 — sporadyczne przyjazdy Opery Śląskiej;
- 1952, 1953,
- 1954 — w lecie — spektakle operowe prowadzone pod firmą Rady Miejskowej Filharmonii.
- 1954 — powołanie Krakowskiego Towarzystwa Operowego dla prowadzenia Opery i Towarzystwa Przyjaciół Teatru Muzycznego dla prowadzenia Operetki; dyrektorem Opery został T. Krzemiński, Operetki J. Gert; 13.X. premiera „Rigoletta” przygotowanego przez własny zespół pod dyr. J. Katlewicza; 19.XII. premiera „Hrabiny Maricy” pod dyr. A. Klucznika i T. Dobrzańskiego; obie daty przyjmuje się jako początek działalności reaktywowanej po wieloletniej przerwie opery i operetki w Krakowie;
- 1955 — wiosną — przeniesienie Opery do Teatru im. Słowackiego (dwa spektakle tygodniowo); 2.V. premiera „Strasznego dworu”, 31.X. wznowienie „Toski”; w Operetce premiera „Krainy uśmiechu” — 26.VI. i „Wesołej wdówki” — 29.XII.;
- 1956 — 12.III. premiera „Eugeniusza Oniegina”, 10.V. wznowienie „Madamy Butterfly”. 18.IX. premiera „Księżny cyrkówki”;
- 1957 — 4.III. premiera „Cyganerii”, a 23.IX. „Cyrulika sewilskiego”; w Operetce 15.VI. „Nocy w Wenecji”;
- 1958 — 1.I. — połączenie Opery i Operetki w jedno przedsiębiorstwo: „Miejski Teatr Muzyczny — Opera i Operetka w Krakowie” z dyrektorem M. Drobnerem na czele; rozwiązanie obu społecznych Towarzystw; na Scenie Operowej premiera „Halki” 17.III., w Operetce: „Wiktoria i jej hu-

- zar" 14.V. i „Domek trzech dziewcząt" 17.XII.; w lecie odejście z Opery obu dyrygentów: J. Katlewicza i Zb. Chwiedczuka, a podjęcie batuty przez R. Mackiewicza i chórmistrza S. Gałońskiego;
- 1959** — „Opowieści Hoffmana" reżyseruje w Operze Bronisław Dąbrowski (premiera 27.IV.): w Operetce premiera „Zemsty nietoperza" 1.X.; MTM zyskuje własny lokal dla administracji i pomieszczenia dla pracowni krawieckich przy ul. Senackiej 6;
- 1960** — MTM zyskuje dwie sale prób przy ul. Grodzkiej 28/30;
- 29.VI. premiera dwuczłonowego spektaklu „Verbum nobile" — „Pajace";
 - 28.IV. premiera „Olivii", a 17.XI. „Kariera Panny Mary";
 - z końcem roku odeszli dyrektorzy: A. Wroński, a następnie M. Drobner;
- 1961** — nowym dyrektorem MTM mianowano Stefana Bartika; odszedł z Teatru baletmistrz Mikołaj Kopiński i chórmistrz Stanisław Gałoński;
- 12.VI. premiera „Traviaty" w reżyserii S. Drabika; a 21.X. „Zamku na Czorsztynie" (bez dyrygenta i orkiestry a z taśmą magnetofonową, w ujęciu parodystycznym); 6.IV. premiera „Księżniczki czardasza" i 8.IX. „Krysi Leśniczanki";
- 1962** — na początku roku Operetka utraciła obu dyrygentów: A. Klucznika (zmarł) i T. Dobrzańskiego (zrezygnował); na ich miejsce zaangażowano Mariana Lidę i Beatę Ambros;
- wiosną przystąpiono na okres roku do generalnego remontu budynku Operetki przy ul. Lubicz 48; zespół występował poza Krakowem;
 - 19.III. premiera „Lakmé";
 - zagrożenie rozwiązania Opery i reorganizacja MTM;
 - we wrześniu nowym dyrektorem zostaje Kazimierz Kord;
 - 16.X. pierwsza premiera pod batutą Korda, „Don Kichot" (pierwsze wykonanie w Polsce) ze scenografią i reżyserią T. Kantora;
 - 26.XI. premiera „Don Pasquale" w realizacji R. Mackiewicza, B. Dąbrowskiego, J. Biczyskiego, W. Krakowskiego;
 - 9.IX. premiera „Życia paryskiego";
 - kierownikiem artystycznym Operetki zostaje K. Rogowski;
- 1963** — 11.III. pierwsza w MTM premiera samodzielnego baletu: „Romeo i Julia" Czajkowskiego, dawanego łącznie z jednoaktówką Pucciniego „Gianni Schicchi" (reżyseria B. Korzeniowskiego);
- następne premiery operowe: „Zamek Sinobrodego" — 12.V. wraz z baletem „Francesca da Rimini" — 30.VI.; zaś 10.VI. „Uprowadzenie z Seraju";

- zorganizowano Studio Baletowe, prowadzone wspólnie przez MTM i MDK;
- wiosną ukończono remont budynku Operetki;
- 15.V. premiera słynnego „Fajerwerku”, a 13.XII. „Panny wodnej” (realizatorzy: M. Lida, B. Artemska, S. Stanisławska);
- kontynuacja występów gościnnych zespołu Operetki na Śląsku;
- 1964 — 27.I. premiera „Toski” z H. Rumowską i W. Ochmanem w rolach głównych, a 18.V. dwuczłonowego spektaklu z muzyką K. Szymanowskiego: opery „Hagith” i baletu „Harnasie”, przyjętego entuzjastycznie m.in. w Zakopanem pod Krokwią i na festiwalu w Poznaniu;
- kierownikiem artystycznym Operetki zostaje Marian Lida;
- 26.IX. premiera „Cnotliwej Zuzanny”;
- jesienią Rada Zakładowa zorganizowała 10-lecie obu Scen, w Operze dano „Straszny dwór” w obsadzie sprzed 10 lat, w Operetce „Pannę wodną”;
- 1965 — 22.III. premiera „Carmen”, 8.XI. „Cosi fan tutte”, a 20.XII. dwuczłonowego spektaklu baletowego: „Don Juana” Glucka i „Pietruszki” Strawińskiego;
- 24.IV. w Operetce prapremiera „Łoży królewskiej” T. Dobrzańskiego, a 30.X. premiera „Barona cygańskiego”;
- od początku sezonu 1965/66 odejście dyrygenta, B. Ambros, a zaangażowanie Zbigniewa Toffla;
- zorganizowanie własnego chóru MTM po rezygnacji ze współpracy chóru Filharmonii;
- 1966 — 11.V. pierwszy musical w MTM: „My Fair Lady”;
- 28.III. premiera „Damy Pikowej” w reżyserii K. Korda;
- 12.IX. „Łucja z Lammermooru”, a 14.XI. dwuczłonowy spektakl: „Odprawa posłów greckich” Rudzińskiego do poezji Kochanowskiego (prapremiera) i „Cudowny mandaryn” Bartóka;
- 1967 — 28.I. premiera „Ptasznika z Tyrolu”, a 11.XI. „Niedzieli w Rzymie”;
- 8.V. premiera szokującego „Fausta” w realizacji J. Szajny i K. Korda oraz 20.XI. „Kynologa w rozterce” Czyża-Mrożka;
- 1968 — 25.V. premiera „Wiedeńskiej krwi”;
- 11.III. premiera „Fra Diavola” i 16.IX. nowej realizacji „Halki” (A. Stopka, B. Dąbrowski);
- 1969 — 8.II. prapremiera musicalu M. Lidy (tekst J. Majdrowicza) „Miłość szejka”; a 18.X. „Damy od Maxima” R. Sielickiego w reżyserii K. Rogowskiego;
- 26.V. premiera „Don Juana” Mozarta i 24.V. dwuczęściowe-

- go spektaklu mickiewiczowskiego: „Widma” — „Konrad Wallenrod” w realizacji S. Lachowicza (jak w „Zamku na Czorsztynie” 1961 — orkiestra i chór nagrany na taśmę);
- 17.XII. premiera nowej realizacji „Madamy Butterfly” w reżyserii K. Korda;
 - w grudniu — 15-lecie obu Scen;
- 1970** — 12.I. premiera „Orfeusza i Eurydyki” Glucka w realizacji śpiewaczo-baletowej;
- 23.V. „My chcemy tańczyć” A. Pietrowa (pierwszy musical radziecki na krakowskiej Scenie), a 18.XII. „Wesoła wdówka” w reżyserii J. Słotwińskiego i scenografii Z. Piątkowskiej;
 - przy końcu sezonu 1969/70 odejście długoletniego dyrektora i kierownika artystycznego MTM na stanowisko dyrektora i kier. art. WOSPRiTV w Katowicach, a mianowicie A. Rozmarynowicza;
- 1971** — 17.V. premiera „Borysa Godunowa”, 25.X. „Marty”;
- w jesieni odejście A. Rozmarynowicza;
 - 18.X. Narada Wawelska podejmuje uchwałę o budowie gmachu Opery i Operetki w Krakowie;
 - 11.XII. premiera musicalu „Lady Fortuna”;
- 1972** — 27.III. premiera „Don Carlosa”;
- w kwietniu mianowanie na stanowisko dyrektora A. Basztonia;
 - 30.IX. prapremiera pierwszego polskiego musicalu folklorystycznego M. Lidy — J. Majdrowicza „Najpiękniejsza”;
- 1973** — 8.I. premiera „Henryka VI na łowach” oraz nowych realizacji: „Hrabiny Maricy” 5. V. i „Traviaty” 3.XII;
- 1974** — 14.III. zatwierdzenie przez władze miasta koncepcji architektonicznej i programu budowy Teatru;
- 6.IV. premiera polskiego musicalu „Dziękuję Ci Ewo”;
 - 16.IX. premiera „Hrabiny”;
 - 4.XII. pierwszy spektakl „Róży Stambułu”;
- 1975** — w 30 rocznicę wyzwolenia Krakowa — uroczysty jubileusz Opery i Operetki; 20.I. — koncert galowy solistów Opery, chóru, orkiestry i baletu; w Operetce galowe przedstawienie „Hrabiny Maricy”; jubilatów wręczono metalowe medale-plakietki (t. zw. złote, srebrne, wzgl. brązowe) projektu J. Jaworskiego; wydano książkę-album „20 lat Opery i Operetki w Krakowie” S. Lachowicza;
- 15.VI. premiera „Pani Prezesowej”;
 - 30.VI. polska premiera „Jałmarku soroczyńskiego”;
 - od początku sezonu 1975/76 nowym dyrektorem i kier. art. MTM zostaje Robert Satanowski;
 - 31.XII. premiera nowej realizacji „Straszno dworu”;

- 1976 — od stycznia stanowisko kierownika baletu objął Tomasz Gołębiowski;
- 7 i 8.I. gościnny występ Opery Śląskiej w Bytomiu z „Witem Stwoszem” J. Świdra i T. Kijonki;
 - 4.III. premiera „Hrabiego Luksemburg”;
 - 26.IV. — I wieczór baletowy z muzyką Haendla, Czajkowskiego, Adama, Chaczaturiana, Serockiego i in. (z taśmy);
 - 24.V. wznowienie „Don Carlosa” (w nowej obsadzie solist.);
 - 19.IX. premiera „Króla Rogera” Szymanowskiego w hallu AGH;
 - 14.X. podpisanie umowy dot. nowej sceny KTM w Sali Szadkowskiego (kino „Związkowiec”);
 - 14.XI. pierwszy spektakl na tej scenie: II Wieczór baletowy: „Divertissements” do muzyki Chopina i „Wesele w Ojcowie” Kurpińskiego;
 - 20.XII. — III Wieczór baletowy w Teatrze im. Słowackiego: „Księżycowy Pierrot” (polska prapremiera sceniczna) i „Noc rozjaśniona” A. Schönberga;
- 1977 — 13.I. pierwszy spektakl „Café pod Minogą” Wiecha-Lidy;
- 13.VI. premiera „Wesela Figara”;
 - na początku sezonu 1977/78 dyrektorem i kier. art. KTM został mianowany Krzysztof Missona w miejsce R. Satańskiego, który odszedł do Opery Wrocławskiej;
 - 8.XII. premiera baletowa dla dzieci: „Królowna Śnieżka” B. Pawłowskiego;
- 1978 — 24.II. podpisanie umowy o współpracy między Krakowskim Teatrem Muzycznym, a Państwową Wyższą Szkołą Muzyczną
- 1.III. premiera „Krainy uśmiechu”;
 - 15.V. premiera „Wolnego strzelca”; 22.V. debiuty studenckie w tej operze;
 - 19.VI. baletowe „Próby” do muzyki Z. Koniecznego i H. Góreckiego (muzyka nagrana na taśmę);
 - 11.IX. koncert na fundusz odbudowy zabytków Krakowa z gościnnym udziałem W. Ochmana oraz orkiestry i chóru KTM, inaugurujący społeczną akcję gromadzenia funduszy na cel odnowy;
 - 4.XII. — IV Wieczór baletowy pt. „Pierzchliwymi myślący krokami”; muzyka: J. S. Bach — Aria na strunie G. Schubert — VIII Symfonia „Niedokończona”, Szymanowski: „Mandragora”;
 - 11.XII. — gościna Opery Śląskiej z „Salomé” R. Straussa;
- 1979 — 15.II. premiera „Króla walca” w reżyserii S. Stanisławskiej;
- 28.IV. premiera nowej realizacji „Zamku na Czorsztynie” w obsadzie solistycznej studentów PWSM i orkiestrą KTM (w sali Operetki);

- 3 i 4.VI. — premiery „Carmen”; 11. VI. obsada studencka;
- latem w budynku Operetki przeprowadzono remont „dla wygody i bezpieczeństwa publiczności” (zmniejszono o 200 ilość miejsc, przerobiono instalację c.o.);
- 12.XII. pierwszy spektakl „Polskiej krwi” (premiera prasowa 8.I.1980);
- 1.XII. — dyrektorem KTM został Jan Krzyżanowski;
- 1980 — 17.I. — podpisanie porozumienia o współpracy pomiędzy Krzeszowicami a KTM;
- 12.II. — Ewa Michalik otrzymała nominację na kierownika artystycznego KTM;
- 21.IV. — premiera widowiska baletowego z muzyką L. Rózyckiego „Pan Twardowski” z librettem J. Opalskiego pt. „Opowieści o mistrzu Twardowskim”;
- 18.V. — pierwsze przedstawienie wznowionej „Traviaty” Verdiego;
- 26.V. — pierwsze przedstawienie „Wesela Figara” Mozarta w solistycznej obsadzie studenckiej z krakowskiej Akademii Muzycznej;
- 31.V. — pierwsze przedstawienie sceny muzycznej dla dzieci w Domu Kultury przy ul. Wrocławskiej 28 — „Jaś i Małgosia” z muzyką T. Kierskiego;
- 18.VI. — spektakl „Strasznego dworu” Moniuszki na dziedzińcu wawelskim z okazji Dni Krakowa;
- 19.VI. — inauguracja sceny barokowej KTM; „Heracles y Hebe” w sali Senatorskiej na Wawelu;
- 27.VI. — w „Dzienniku Polskim” informacja o pracach budowlanych w nowohuckim Domu Kultury dla przygotowania siedziby Operetki KTM.

